

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Endre Dénes*

Cím: *Utazás a Gellérthegy mélyén*

Forrás: *Nemzeti újság*

Bp.
(Hely)

1927. 6. 26.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

662.6

Hely

Idő

"1927"

Személy

Utazás a Gellérthegy mélyén

Hol rejtőznek a híres hőforrások? — Csodák, amelyekre a pesti ember nem kíváncsi — Expedíció a hét lakat alatt őrzött forrásokhoz

(A Nemzeti Újság tudósítójától.) A Szent Gellért-hegy méhétől eltörő híres hőforrásokról mindnyájan sokat hallottunk már, nemcsak idehaza, mi magyarok, hanem az utóbbi években a legjobb uton haladunk abban az irányban is, hogy a külföld is megismerje a magyar főváros Istenadta kincsét. De azért nagyon kevés budapesti ember mondhatná, hogy csak egyet is látott valaha ezekből a csodás forrásokból. Érthetetlen módon hét lakat alatt őrzik valamennyit az egyes fürdők igazgatóságai, mélyen s szinte hozzáférhetetlen földalatti „foglatok”-ba rejtve. Kíváncsiak voltunk tehát s elhatároztuk, hogy „forráskutató” utra indulunk, hogy végre szemtől-szembe láthassuk, hol és miként buzog elő a gyógyító hévvíz a vén Gellért-hegy dolomitszikláinak alól.

Első utunk a Rudas-fürdőbe vezetett, amelynek közelében az út másik oldalán a sziklába vágott néhány vasajtó és az ajtók fölött olvasható felirások „forráskutató varázspálca” nélkül is sejtették velünk, hogy jó nyomon vagyunk. A fürdő igazgatósága készséggel bocsátja rendelkezésünkre az expedícióhoz szükséges személyzetet és felszerelést. Ilyformán a fürdő érdemes gépészevel és két segédjével tíz perc múlva már ott állunk a sziklába vágott bejáratnál, a „Mátyás király-forrás” előtt.

A kulcs nyikorogva fordul a rozsdás zárban, évek hosszú sora óta nem volt már kinyitva s némi ügyeskedéssel sikerül is feltárni a kettős vasajtót.

Forró pára ömlik reánk a nyíláson keresztül s a gépész, lámpáját meggyújtva, vigyázva előre megy. Óvatosan követjük. Nehány lépés után azonban máris megáll s a folyton keskenyedő sziklafolyosó sötétjébe világítva egy morajló mélység felé mutat:

Itt a forrás!

Jó néhány másodperc telik bele, amíg a szem megszokja a sötétséget és az alatt gözölgő, forrongó fekete víztükröt megpillantja. Forró gőzpára kavargat fölötte, pedig a víz hőmérséke nem több 43–45 foknál.

Nem sokáig időzünk benn, mert a hőség szinte elviselhetetlen. A szabad levegőre kikerülve a forró déli nap sugarait is hűsen simogató zefírnék érezzük.

Majd sorra látogatjuk a Rudas-fürdőt tápláló többi forrásokat is, a litiumos Hungáriát, amely az Erzsébet-híd lábánál berendezett ivócsarnokon folyik keresztül, az Árpád, a Mátyás király, Kinizsi, Török, Attila meg még más négy vagy öt forrást, amelyek részben a sziklafalba, részint a fürdő udvarán épített kezdetleges foglatokban törnek elő... S ez a sok-sok forrás együttvéve is alig képes ellátni a fürdő szükségletét, amely még most is a méreteiben, modernségében és fényezésében hasonlíthatatlanul nagyobb Szent Gellért-fürdő üzembe vétele után is, folyton növekszik.

Pedig a Szent Gellért-fürdő ugyszólván egyetlen hatalmas forrásból táplálkozik. Ez a forrás még a hetvenes években végleg eltűnt régi Sáros-fürdő bázisa volt, ugyanaz, amit a

hódoltság idején a törökök a „Szűzek fürdőjének” nevezték.

Schön Győző üzemvezető, műszaki tanácsos nagyot néz, amikor kijelentjük neki azt a szándékunkat, hogy a titokzatos forrást szeretnénk megtekinteni.

— Erre sem igen volt még kíváncsi valaki — szót mosolyogva — vagy ha igen, az utolsó pillanatban visszariadtak az expedíció fardalmaitól... De ha minden áron...

Kijelentjük, hogy tántoríthatatlanok vagyunk, mire kiadja a szükséges rendelkezéseket és személyesen kalauzol végig a látványosságunk is mindenképpen beillő fürdőépület labirintusaiban. A komplexum végén, a hegyoldal felé nagyarányu munkálatok folynak, az új világsszennációnak is beillő hullámszoda készül... Állítólag július hó végén már meg is nyitják.

Utunk a szuterén-helyiségekbe vezet, ahol egy külön hosszú folyosón végre egy vasajtó elé érünk, egy fehér olajfestésű kis szobában találjuk magunkat.

— Nos, uraim, — szól az üzemvezető tanácsos, felém és az expedícióra önként jelentkező egyik fiatal tisztviselő felé fordulva — vetkőzhetünk...

Ezuttal egy kissé mi vagyunk meglepetve, de mégis szó nélkül eleget teszünk a felszólításnak. Három perc múlva uszódresszbe öltözve, két kézi acetilénlámpa fénye mellett megindulunk a forráshoz vezető, forró párával telt, sikamlós padozatu sötét folyosón...

Százegynéhány lépést megyünk előre bő szalmapapucsainkban botorkálva, míg a lépcsőkhöz érünk. A lépcsős folyosó torkából most már szinte kiállhatatlanul forró gőz gomolyog elő, amelyben a lámpák is nehezen pislálkol-

nak... Mintha valami titokzatos tűzhányó krátere mélyén sétálnánk, vagy a pokol előtornácába kerültünk volna...

— Kétszáz esztendő előtt — jegyzi meg Schön tanácsos — csakugyan „purgatórium”-nak hívták a forrás környékét...

A lépcsők alján hatalmas kupolaterem tárul elénk. Akkora, mint egy kisebbfajta bazilika. A terem alja vízmedence, a forrás... mi magunk ott állunk fölötte betonhidon.

Nos, igen... Ez már forrás! Kétezerhétszáz köbméter meleg víz buzog itt elő naponkint. Budapest valamennyi fürdőszobájának elég lenne mindennap egy fürdőre... s ennek a hihetetlen tömegű, gyógyhatású forró víznek közel kétharmada gazdátlanul, felhasználatlanul ömlik a Duna hullámai közé...

A forró párában a lélekzés mind nehezebbé válik. A földalatti zárt helyiségben sokkal sulyosabb, fojtóbb a levegő, mint a gőzfürdők gőzkamráiban. Egy pillantást vetünk még az emberderékvastagságú szívócsövekre, aztán igyekszünk újra fölfelé, a szabadba.

A víz patakokban ömlik végig a testünkön s csak alapos ledörzsölés és lehülés után bátorodunk az épületből kilépni a déli napsugarak simogató — hűvöseré...

Végül a vén Gellért-hegy északi oldalán eltörő források ügyében a Rács-fürdőbe látogatunk el. Itt Szalády Géza igazgatósági gondnok fogad s szintén csodálkozva veszi tudomásul óhajunkat,

— A fürdő — mondja Szalády gondnok — csak két forrásból táplálkozik, egy kisebbből és egy nagyobból. Ez az utóbbi közvetlenül a fürdőépület alatt buzog elő, a másik pedig a Gellérthegy belsejéből. A két forrás összesen 1000–1200 köbméter vizet szolgáltat huszonnégy óránként, azonban ennek csak körülbelül két-

harmada kerül a fürdőkbe, egyharmada az éjjeli üzemszünet alatt a Dunába folyik . . . A Rudasban nincs éjjeli szünet, a szivattyuk éjjel-nappal működni kénytelenek, hogy a vízszükségletet fedezzék.

Egy gépész kíséretében megindulunk a nagy forráshoz. Ez az egyetlen valamennyi gellért-hegyi forrás között, amelyik nincs elzárva. A gépházból egy nyitott csapóajtón keresztül meredek létrán ereszkedünk alá egy gőzös-párás souterrain-helyiségbe, amelyben ugyancsak vigyáznunk kell, hogy a keresztül-masul vezetett csövek között átbujhassunk. A helyiség leg-hátulsó sarkában egy körülbelül négy méter átmérőjű kut tátong néhány deszkalappal a tetején.

A gépész félretolja a deszkákat s egy hosszú vezetéken villanykörtét ereszt alá a forrongó mélységbe. A gomolygó gőzfelhők között hét méter mélységben látjuk a víz tükrét, amely --
forr.

— Nagy ég! . . . Hát forr ez a víz?

— Óh, nem — mosolyog Szalády gondnok — csak negyvenkét fok a hőmérséke, ugy mint a környékbeli forrásoknak mind. A víz mozgását az okozza, hogy a forrás szokatlan erővel tör elő a mélyből . . . *Ha a szivattyuk működése abbamarad, mint esténként rendszeren, a kut egy óra alatt színig megtelik.* Ilyenkor aztán a kiömlőn keresztül a Dunába folyik.

A gépész újra elzárja a kut tetejét s megyünk tovább, a másik forrás megtekintésére. Az egyik fürdőkabin kőpadlóját emelik most ki. Ijesztő, sötét mélység tátong előttünk. A gépész acetilén-lámpával a kezében leereszkedik egy létrán, mi roppant elővigyázattal kö-

vetjük. Öt-hat méter mélységben feneket érünk. Téglával boltozott, jókora sziklabarlangba jutunk, ahol csodálatosképen sem pára, sem gőz nem látszik.

— Tessék csak bátran utánam! — int a gépész s megindulunk egy hosszú folyosón, amely folyton keskenyedik, szűkül. Husz-harminc lépés után hirtelen kiszélesedik a folyosó s egy másik hatalmas dolomitbarlang tárul föl előttünk. Itt már nincs, vagy legalább is alig látszik emberi kéz nyoma . . . természetes, ősi sziklabarlang ez, talán még azokból az időkből, amikor a földrengés kialakulásakor az utolsó gyürődés képződött rajta.

Talán ez a mesterséges foglalat nélküli barlangforrás mutatja legszebben a víz — születését . . .

A barlang háttérében, a fenéken sötét viztükör s a falakról, a sziklák millió repedéséből, gyürődéséből itt is, ott is titokzatos forró erecskék buzognak-csepegnek alá. Az öreg Gellérthegy dolomitja valósággal izzadja itt a forró vizet . . .

— Ami nem is olyan csodálatos — jegyezzük meg, homlokunkat törülgetve — ki ne izzadna ilyen hőségben? . . .

A gépész mosolyog. Ő már megszokta. A gépek és kazánok mellett.

Igyekszünk kifelé. Arra gondolunk, hogy „Budapest-fürdőváros“ megteremtésére ilyen Istenadta kincsek birtokában, amit széles e világon — ilyen kedvező adottságok között — sehol föl nem találni, semmi pénzért, semmi fáradságért nem volna kár . . .

Endre Dénes dr.